SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:511

av Jesper Skalberg Karlsson (M)

En kunskapsbaserad strategi för trygg och levande fotboll

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med utgångspunkt i pågående myndighet- och samordningsuppdrag överväga en samlad nationell, kunskapsbaserad och riskproportionerlig strategi för säkerheten vid elitfotbollsmatcher, med tydlig rollfördelning, långsiktig samverkan och fokus på individens ansvar, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Svensk elitfotboll inklusive läktarkulturen är en av våra största kulturyttringar och samlar miljontals åskådare varje säsong. Fotbollen samlar människor över generationsgränser, bygger gemenskap och ger liv åt orter i hela landet. Publikens trygghet är därför ett samhällsintresse – även om de flesta skadorna i fotbollssammanhang uppstår på planen. Den som går på fotboll ska kunna följa sitt lag utan att utsättas för våld och hot. Samtidigt ska säkerhetsarbetet värna det engagemang som gör fotbollen värd att samlas kring.

Efter en period med ökade ordningsstörningar 2021 - 2023 har ordningsläget tydligt förbättrats under 2024 - 2026, men enstaka allvarliga incidenter visar att arbetet fortsatt

behöver utvecklas och stärkas. Målbilden bör som tidigare vara hög säkerhet i kombination med en trygg, levande och positiv läktarkultur.

Våldsbrott, inkastad pyroteknik, knallskott och andra handlingar som utsätter människor för fara kräver konsekvent effektiv lagföring. Där behövs polisens resurser. Insatserna ska riktas mot de som begår brott och anpassas efter den faktiska risken, så att den skötsamma majoriteten kan fortsätta vara en del av en trygg, levande och positiv läktarkultur.

En pyroteknisk pjäs är väl synlig – det ligger i sakens natur - men de stora hoten mot fotbollen syns inte nödvändigtvis i arenarummet. Matchfixning, kriminell agentverksamhet och försök att utnyttja ideella föreningar för kriminella ändamål hotar idrottens trovärdighet och människorna som verkar i den. Arbetet mot de företeelserna behöver måhända i viss mån höra ihop med säkerhetsarbetet kring matcherna, men man bör undvika att blanda ihop olika problem. En ordningsstörning på en läktare och organiserad ekonomisk brottslighet kräver rimligtvis olika verktyg.

Det finns signaler om att nätverksbaserad kriminalitet och extrema politiska rörelser ökat sina ansträngningar för att tränga sig in i fotbollsvärlden, vilket behöver motas med full kraft, både i Sverige och i övriga Europa. För att kunna göra det på ett effektivt sätt krävs att frågan får ökad uppmärksamhet från rättsvårdande myndigheter, att polisen ges nya verktyg och att tilliten mellan de centrala aktörer som värnar både fotbollen och ordning och reda värnas. Polisen, arrangörer och supportrar behöver gemensamt bygga det förtroendet, där ordningsmakten kan ses som en garant för trygghet snarare än som en motståndare.

Den moderatledda regeringen har tagit steg i rätt riktning när det gäller att rikta strålkastarljuset mot den allvarliga brottslighet som finns men inte alltid syns. I regleringsbrevet för 2026 ska Polismyndigheten redovisa en lägesbild över den organiserade brottslighetens påverkan på idrotten, särskilt fotbollen, och myndighetens arbete för att motverka denna påverkan. Redovisningen ska utgå från fenomenrapporten Idrottskorruption 2023 och bland annat omfatta matchfixning, kriminalitet inom agentverksamhet och kriminellas utnyttjande av ideella idrottsföreningar. Även samverkan med idrottsrörelsen ska redovisas. Det ger förhoppningsvis ett bättre underlag för att rikta insatserna dit de behövs, och utgör en bra avstämningspunkt innan arbetet tas vidare.

Den moderatledda regeringen har också utsett Martin Holmgren till nationell samordnare mot brottslighet och allvarliga ordningsstörningar kopplade till idrotten.

Uppdraget omfattar att identifiera brister, utveckla samverkan och föreslå hur säkerhetsarbetet kan bli effektivare. I direktiven slås dessutom fast att exkluderingsstrategin ska ligga fast: det är de personer som stör ordningen och begår brott som ska utestängas. Den positiva supporterkulturen ska värnas.

Det är rätt riktning. Nästa steg bör vara att låta kunskapen och samordningen få varaktigt genomslag i det kontinuerliga arbetet kring elitfotbollen. En samlad nationell strategi bör därför övervägas med utgångspunkt i de uppdrag som redan pågår. Strategin bör ge gemensamma principer för riskbedömning, ansvar och uppföljning, samtidigt som de mer operativa besluten anpassas till förhållandena vid varje match. Ett Stockholmsderby och en match i Superettans serielunk är två väldigt olika evenemang, även om sporten är densamma.

Kunskap och beprövad erfarenhet bör såklart väga tungt när åtgärder väljs. Utredningen Tryggare idrottsarrangemang, SOU 2025:46, innehåller förslag som behöver bedömas utifrån både sin förväntade effekt och sin proportionalitet. Svea hovrätt avstyrkte i sitt remissvar de föreslagna ändringarna i ordningslagen och lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och pekade på brister i analysen av hur förslagen förhåller sig till övrig straffrätt. Sådana invändningar behöver tas på allvar i det fortsatta lagstiftningsarbetet, om och när ny lagstiftning övervägs. Kunskap och beprövad erfarenhet ska inte förringas.

Långtgående, oproportionerliga och kollektiva åtgärder har testats i Sverige med nedslående resultat. När sådana verktyg används mot den mångfald av supportrar som besöker fotbollsmatcher upplever många att de misstänkliggörs eller bestraffas, vilket riskerar att skapa en grogrund för misstro, radikalisering och ökade konflikter med polisen.

Det är fel väg att gå när målsättningen är trygga evenemang. Beteenden som är förbjudna men där belägg saknas för påtagliga risker för andra bör hanteras därefter: proportionerligt och med metoder som ligger i arrangörens verktygslåda. Binds polisresurser upp i jakten på mindre överträdelser riskerar det att fokus flyttas från allvarlig brottslighet som verkligen hotar tryggheten - både vid arenor och i samhället i övrigt.

Exkluderingsstrategin bör fortsatt vara ryggraden i säkerhetsarbetet. Personer som begår brott ska identifieras, lagföras och, när förutsättningarna är uppfyllda, utestängas. Hur tillträdesförbud används och vilken effekt de har behöver följas upp och leda till en mer lika bedömning över landet. Samtidigt bör dialog, kunskap om publikdynamik och

relationsbyggande arbete användas för att förebygga att situationer över huvud taget blir farliga.

Det är värt att notera att sådant arbete redan fungerar mycket väl. Svensk polis och svensk fotboll har metoder och arbetssätt som är så välfungerande att andra reser hit för att utveckla sin kompetens på området. Särskild polistaktik (SPT) och forskning om publikdynamik (ESIM) är exempel på insatser som dämpar konflikter, och som med fördel kan inspirera också andra länders arbete för en trygg, levande och positiv läktarkultur.

Här finns skäl att fundera över de olika arrangörernas ansvar och verktygslådor. Arrangörens säkerhetsorganisation, ordningsvakter och publikvärdar har olika uppgifter och befogenheter. SLO-funktionen bidrar med kontakt och förtroende mellan klubbar och supportrar. Deras arbete ska inte blandas ihop med polisens brottsbekämpande ansvar. Mindre ordningsproblem bör så långt det är lämpligt och möjligt hanteras inom arrangörens organisation, medan polisens insatser anpassas efter brottslighet, fara och risker för kroppsskada.

Informationsutbyte är en annan central fråga. Polisen och arrangörerna behöver kunna använda relevanta uppgifter och bildmaterial för att identifiera personer som utsätter andra för fara. Möjligheterna bör utvecklas inom tydliga ramar för rättssäkerhet och personlig integritet. Det pågående arbetet med idrottsorganisationers personuppgiftsbehandling bör tas till vara, så att strategin knyter samman nya möjligheter med fungerande rutiner i vardagen.

För att säkra kontinuiteten bör samverkan mellan Polismyndigheten och fotbollens företrädare utvecklas till långsiktiga och tydliga åtaganden. En nationell samverkansöverenskommelse för elitfotbollen kan vara ett sätt att samla gemensamma mål, arbetsformer och ansvar. Svenska Fotbollförbundet, berörda ligaorganisationer och klubbar behöver medverka, liksom supporterorganisationer i de delar som rör förebyggande arbete och läktarkultur. Arbetet bör knytas till den nationella samordnarens uppdrag.

Gemensamma lägesbilder och riskbedömningar bör följas av regelbunden utvärdering. Minskar våldet och skadorna? Blir det lättare att identifiera dem som begår brott? Används resurserna där de gör störst nytta? Sådana frågor behöver styra utvecklingen. Kraven på uppföljning bör samtidigt vara användbara för verksamheterna och inte skapa onödig administration.

Med rätt balans mellan trygghet och engagemang, som inte bör vara motsatsord på något sätt, kan vi fortsätta bygga en fotboll som är både säker och levande. Det vore en stolthet för Sverige och en förebild i Europa. För det är just denna balans som gör att både supportrar och poliser kan känna att deras insatser och engagemang värdesätts. Och den balansen kommer krävas om dagens fotbollsvärld ska kunna stå emot de nya hot som vill störa och förstöra vår folksport, till gagn för sig själva men med enorma förluster för andra som följd. Detta gör ges regeringen till känna.

Jesper Skalberg Karlsson (M)